

Ieskats logopēda ikdienas darbā

Viens no Daugavpils logopēdiskās internātpamatskolas – attīstības centra pamatuzdevumiem ir pilnvērtīgas mutvārdu un rakstu valodas attīstīšana bērniem ar smagiem valodas traucējumiem. Šis process tiek īstenots visa mācību gada garumā individuālās logopēdijas nodarbībās.

Skolēnu, ar dažādiem valodas traucējumiem, apmācības prakse logopēdiskās skolas apstākļos parādīja, ka frontālo un individuālo darba formu apvienošana nodrošina valodas sistēmas nepilnīgas attīstības daudzveidīgās izpausmes korekciju un zinātnes pamatu apgūšanu mācību programmas ietvaros.

No 1. klases līdz 3. klasei individuālo logopēdijas nodarbību uzdevums ir darbs pie valodas skaņām, sagatavošanas vingrinājumu komplekss, skaņas izrunas, vārda zilbju struktūras korekcija, dzirdes uztveres attīstīšana, gramatisko un leksisko tēmu apgūšana.

Individuālo logopēdijas nodarbību būtiska īpatnība sākumklasēs ir iepriekšējā skaņu izrunas veidošana pirms to apgūšanas dzimtās valodas stundās. Individuālajās logopēdijas nodarbībās logopēds vispusīgi ievēro specifiskās īpatnības bērnu valodas uztverē un artikulēšanā, kuru cēloņi ir dažādas valodas pataloģijas formas – dizartrijs, alālījs, rinolālījs, smaga dislālījs utt. Ņemot vērā šīs īpatnības, bērniem formējas skaņu izrunas un valodas uztveres iemaņas, kuras atrodas vēl tapšanas stadijā un prasa rūpīgu profesionālu individuālu darbu.

Pirmajās klasēs individuālajās nodarbībās vispirms nepieciešams attīstīt artikulācijas aparāta motoriku, stingri ievērojot valodas traucējuma klīnisko formu. Darbs tiek īstenots tādā veidā, lai sākoties dzimtās valodas stundām skolēni varētu pareizi izrunāt izolētas skaņas, kuras izraudzītas frontālai apmācībai. Darbs pie skaņām rit sekojošā secībā:

- Pirmā kārtā tiek izkoptas skaņas [m], [n], [v], [f], [h], [k], [g], [p], [b], [t], [d], [s], [z], [š], [ž], [č], [ɯ], [l], [r];
- Tiek īstenota arī grūtību pārvarēšana, kuras saistītas ar sarežģītu vārdu zilbju struktūru un teikumu izrunu;
- Vingrinājumi zilbju rindu uztverē un izrunā ar skaļuma palielinājumu un samazinājumu;
- Zilbju, zilbju rindu, vārdu ar artikulācijai tuvu skaņu izruna;
- Vienkāršāko tekstu iemācīšanās no galvas.

Nodarbībās tiek formēta vārda struktūra un tiek attīstīta dzirdes uztvere.

2. klasē individuālas nodarbības tiek izmantotas, lai nostiprinātu pareizas izrunas iemaņas bērniem ar izteiktiem artikulācijas aparāta traucējumiem un intensīvai skaņu izkopšanai jaunatnākušajiem skolēniem. Tiek nosprausti sekojoši uzdevumi:

- Grūtību pārvarēšana, kas saistīta ar sarežģīta vārda zilbju struktūru, vārdu izrunu un valodas ritmisku struktūru;
- Individuālo īpatnību novēršana rakstīšanā un lasīšanā.

Sākot ar 3. klasi visas individuālās nodarbības ir saistītas ar dzimtās valodas mācību programmu.

Darbs tiek veikts 2.b, 3.b, 6.b, 8.b klasēs. Tie ir skolēni vecumā no 9 -17 gadu. Kopā 56 bērni.

Skolēniem ir dažādi logopēdiskie slēdzieni:

- Fonētiskie traucējumi (FT);

- Rakstīšanas un lasīšanas traucējumi uz fonētiskās nepietiekamības pamata;
- Rakstīšanas un lasīšanas traucējumi uz fonētiski fonemātiskās nepietiekamības pamata;
- Rakstīšanas un lasīšanas traucējumi uz valodas sistēmas nepietiekamas attīstības pamata;
- Stostīšanās;
- Specifiski lasīšanas traucējumi;
- Specifiski rakstīšanas traucējumi;
- Skolēni ar runas un valodas traucējumiem, kuriem ir kohleārais implants.

Skolā mācās skolēni, kuriem ir stostīšanās, rinolālīja, rakstīšanas un lasīšanas traucējumi uz VSNA pamata.

Individuālās logopēdijas nodarbībās tiek strādāts pie:

- Skaņu izrunas traucējumu novēršanas;
- Fonemātiskās uztveres attīstīšanas;
- Rakstīšanas prasmju pilnveidošanas;
- Lasīšanas prasmju pilnveidošanas;
- Saistītās runas attīstīšanas;
- Vārdu krājuma bagātināšanas un aktivizēšanas;
- Valodas leksisko tēmu apguves;
- Valodas gramatiskās uzbūves un tēmu apguves un pilnveidošanas;
- Runā, lasīšanā un rakstīšanā agramatismu novēršana.

Ar visiem skolēniem darbs notiek ievērojot katra bērna īpatnības, psihiski – emocionālo sfēru, logopēdisko diagnozi un valodas traucējuma smaguma pakāpi.